



CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 58 - 95, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/170/2001

OPINIE O LEGALIZACJI EUTANAZJI

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, GRUDZIEŃ 2001

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Już w dwóch europejskich krajach - Holandii i Belgii - nieuleczalnie chorym i cierpiącym pacjentom przyznano prawo do śmierci na własne życzenie. W Belgii nowa ustawa wymaga jeszcze akceptacji izby niższej parlamentu i przypuszczalnie wejdzie w życie na początku 2002 roku. W obu krajach celem nowych przepisów jest jasne i szczegółowe uregulowanie tego, w jakich okolicznościach i pod jakimi warunkami lekarz, który pomoże pacjentowi proszącemu o skrócenie życia, nie będzie pociągnięty do odpowiedzialności karnej. Równocześnie w Wielkiej Brytanii nieuleczalnie chorej kobiecie nie udaje się uzyskać od wymiaru sprawiedliwości zgody na to, by jej mąż mógł pomóc jej umrzeć nie narażając się na represje karne.

Belgia jest krajem katolickim, a Kościół katolicki zdecydowanie sprzeciwia się jakimkolwiek „prawu do śmierci”. Eutanazja, podobnie jak aborcja, uznawana jest za przejaw tzw. kultury śmierci, której należy zdecydowanie się przeciwstawić. Mimo to 72% Belgów uważa, że eutanazja powinna być legalna. Zwolenników przyspieszania śmierci osób nieuleczalnie chorych - na ich prośbę - nie ma w Polsce tak dużo jak w Belgii czy innych krajach zachodnich, ale wyniki dotychczasowych badań wskazują na rosnącą akceptację legalizacji eutanazji.

Problematykę tę podjęliśmy w listopadowym sondażu¹. Chcieliśmy się dowiedzieć, czy w związku z szeroko komentowanymi w mediach zmianami prawnymi w Belgii zmieniły się poglądy Polaków na temat eutanazji. Inaczej mówiąc, czy fakt, że już drugi kraj w Europie legalizuje eutanazję, w istotny sposób wpłynął na postawy polskiego społeczeństwa w tym zakresie. Sprawa walczącej o prawo do śmierci Brytyjki jest zapewne mniej znana, ale również mogła mieć wpływ na opinie w tej kwestii.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (138) przeprowadzono w dniach od 9 do 12 listopada 2001 roku na liczącej 968 osób reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłej ludności Polski.

Postawy polskiego społeczeństwa wobec eutanazji badaliśmy już parokrotnie, w rozmaity sposób starając się dotrzeć do odczuć i poglądów na ten temat, uwzględniając różne aspekty tego złożonego problemu i jego negatywne konotacje, omawiając również wyniki zagranicznych badań i przytaczając dane z innych krajów². Trzeba przy tym podkreślić, że termin *eutanazja* wywołuje negatywne reakcje; odpowiedzi ankietowanych dotyczące takiej samej sytuacji mogą się różnić, zależnie od tego, czy w pytaniu użyjemy tego słowa czy też nie. Jest to zarazem termin tak wieloznaczny, że lepiej byłoby zapewne w ogóle się nim nie posługiwać, aby uniknąć licznych nieporozumień.

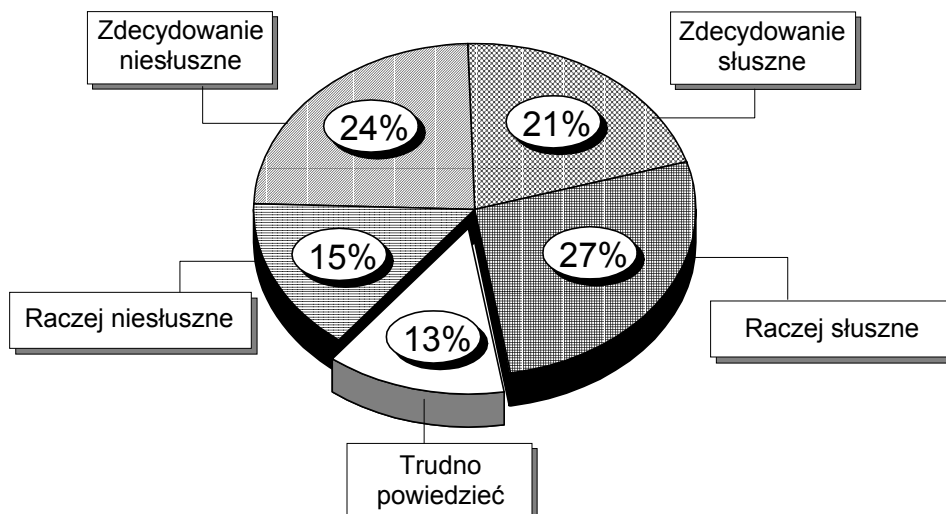
W pytaniu, jakie postawiliśmy ankietowanym, nie użyliśmy słowa eutanazja, natomiast odwołaliśmy się do wydarzeń w Holandii i Belgii. Takie samo pytanie zadaliśmy również kilka miesięcy temu, gdy głośno było o legalizacji eutanazji w Holandii. Wówczas jednak we wstępie nie wymienialiśmy wprost nazwy kraju, ze względu na pewne dodatkowe okoliczności, których wpływu na opinie ankietowanych chcieliśmy uniknąć. Natomiast dość szczegółowo wymieniliśmy wówczas warunki, jakie muszą być dotrzymane, aby można było spełnić prośbę nieuleczalnie chorego pacjenta o skrócenie życia. Obecnie wyjaśnienia te pominęliśmy, by nie komplikować sprawy. Samo pytanie się nie zmieniło.

ZA LEGALIZACJĄ EUTANAZJI CZY PRZECIW?

W polskim społeczeństwie przeważa opinia, że wprowadzenie przepisów prawnych, które umożliwiłyby lekarzom przyspieszanie śmierci osób nieuleczalnie chorych i cierpiących - na ich prośbę, jest słuszne (48%). Przeciwnicy legalizacji eutanazji stanowią niespełna dwie piąte badanych (39%). Prawie co ósmy respondent (13%) nie ma wyrobionego zdania w tej sprawie.

² Zob. komunikaty CBOS: „Postawy wobec eutanazji”, sierpień 1999 (oprac. W. Derczyński) i „Opinie o eutanazji”, kwiecień 2001 (oprac. W. Derczyński).

RYS. 1. W BELGII - PODOBNE JAK WCZEŚNIEJ W HOLANDII - WKRÓTCE WEJDĄ W ŻYCIE PRZEPISY ZEZWALAJĄCE LEKARZOM NA BEZBOLESNE SKRACANIE ŻYCIA PACJENTOM, KTÓRZY DOZNAJĄ CIERPIEŃ NIE DO ZNIESIENIA I PROSZĄ O ŚMIERĆ. CZY UWAŻA PAN(I), ŻE WPROWADZENIE PRAWA UMOŻLIWIAJĄCEGO LEKARZOM PRZYSPIESZANIE ŚMIERCI CIERPIĄCEGO, NIEULECZALNIE CHOREGO NA JEGO WŁASNĄ PROŚBĘ JEST SŁUSZNE CZY TEŻ NIESŁUSZNE?



Jak można było oczekiwać, opinie w tej kwestii są wyraźnie powiązane z religijnością ankietowanych (mierzoną deklarowaną częstością praktyk) oraz z ich poglądami politycznymi. Wśród osób religijnych oraz badanych o poglądach prawicowych więcej jest przeciwników legalizacji eutanazji niż wśród pozostałych. Stąd też częściej można ich spotkać wśród mieszkańców wsi oraz respondentów z wykształceniem podstawowym (zob. tabele aneksowe). Inne cechy ankietowanych mają niewielki wpływ na opinie w tej kwestii. Warto zwrócić uwagę, że im badani są młodszy, tym częściej opowiadają się za legalizacją eutanazji. Wyraźnie częściej też mężczyźni niż kobiety uważają, że wprowadzenie odpowiedniego prawa jest słuszne.

To, że już w drugim kraju europejskim (w katolickiej Belgii) wprowadza się przepisy umożliwiające lekarzom przyspieszanie śmierci osób nieuleczalnie chorych i cierpiących - na ich prośbę, nie ma, jak się wydaje, wpływu na opinie Polaków w tej sprawie. Procentowy rozkład odpowiedzi na to pytanie jest obecnie niemal taki sam jak w czerwcu, gdy legalizowano eutanazję w Holandii.

Tabela 1

Czy uważa Pan(i), że wprowadzenie prawa umożliwiającego lekarzom przyspieszanie śmierci cierpiącego, nieuleczalnie chorego na jego własną prośbę jest słuszne czy też niesłuszne?	Wskazania respondentów według terminów badań	
	VI 2001	XI 2001
	w procentach	
Zdecydowanie słuszne	22	21
Raczej słuszne	28	27
Raczej niesłuszne	14	15
Zdecydowanie niesłuszne	24	24
Trudno powiedzieć	12	13

Można przypuszczać, że opinie i postawy Polaków dotyczące eutanazji są obecnie dość mocno ugruntowane, mają wyraźnie ideologiczny charakter i w niewielkim stopniu podlegają wpływom wydarzeń, jakie mają miejsce w innych krajach.

Opracował

Włodzimierz DERCZYŃSKI

A N E K S

Tabela 1. W Belgii - podobnie jak wcześniej w Holandii - wkrótce wejda w życie przepisy zezwalające lekarzom na bezbolesne skracanie życia pacjentom, którzy doznają cierpień nie do zniesienia i proszą o śmierć. Czy uważa Pan(i), że wprowadzenie prawa umożliwiającego lekarzom przyspieszanie śmierci cierpiącego, nieuleczalnie chorego na jego własną prośbę jest słuszne czy też niesłuszne?

(%)

	Słuszne	Niesłuszne	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	48	39	13	968
Płeć				
Mężczyźni	55	37	9	462
Kobiety	43	41	16	506
Wiek				
18-24 lat	63	29	8	150
25-34	64	29	7	175
35-44	48	37	16	183
45-54	46	45	9	204
55-64	42	35	23	96
65 lat i więcej	27	56	17	161
Miejsce zamieszkania				
Wies	42	45	13	356
Miasto do 20 tys.	54	35	10	101
20-100 tys.	43	40	17	205
101-500 tys.	61	28	11	182
501 tys. i więcej mieszk.	53	37	10	125
Wykształcenie				
Podstawowe	39	43	18	290
Zasadnicze zawodowe	54	35	11	277
Średnie	51	38	10	309
Wyższe	52	39	9	92
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	54	42	4	59
Prac. umysł. niż. szczebla	49	35	16	90
Pracownicy fiz.-umysł.	63	29	8	78
Robotnicy wykwalifikowani	69	20	11	87
Robotnicy niewykwalifik.	52	37	11	35
Rolnicy	47	41	12	65
Pracujący na własny rach.	55	36	8	26
Bierni zawodowo				
Renciści	33	46	21	117
Emeryci	32	53	15	182
Uczniowie i studenci	58	39	3	80
Bezrobotni	50	38	12	103
Gospodynie domowe i inni	57	24	20	45
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	46	41	13	159
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	61	27	12	76
sekt. pryw. poza rolnict.	68	25	6	164
prywatnym gośp. rolnym	47	42	11	69
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	46	46	8	124
276-399	48	40	12	84
400-549	47	40	14	201
550-799	52	37	10	134
Powyżej 799 zł	53	37	10	176
Ocena własnych war. mater.				
Złe	44	44	13	334
Średnie	50	36	13	452
Dobre	53	36	11	182
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	13	69	18	70
Raz w tygodniu	44	45	11	476
1-2 razy w miesiącu	48	37	16	162
Kilka razy w roku	65	22	13	178
W ogóle nie uczestniczy	74	17	9	79
Poglądy polityczne				
Lewica	58	30	12	328
Centrum	48	42	11	248
Prawica	35	60	5	157
Trudno powiedzieć	46	34	20	234